

Košický samosprávny kraj

Koncepcia rozvoja práce s mládežou na území Košického samosprávneho kraja na roky 2015 – 2020

Predkladateľ: JUDr. Zdenko Trebuľa
predseda Košického samosprávneho kraja

Spracovateľ: Ing. Štefan Kandráč
vedúci odboru školstva

Október 2014

Obsah

Úvod

1. Legislatívne východiská a s nimi súvisiace základné pojmy
2. Inštitucionálny rámec výchovy a vzdelávania mládeže
 - 2.1 Ministerstvo ŠVVaŠ SR
 - 2.2 Samosprávny kraj
 - 2.3 Obec
 - 2.4 Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia
 - 2.5 Metodická rada KSK
3. Vízia, strategické zámery a ciele v kľúčových oblastiach rozvoja práce s mládežou
 - 3.1 Vzdelávanie
 - 3.2 Zamestnanosť
 - 3.3 Tvorivosť a podnikavosť
 - 3.4 Participácia
 - 3.5 Mládež a svet
 - 3.6 Zdravie a zdravý životný štýl
 - 3.7 Sociálne začlenenie
 - 3.8 Dobrovoľníctvo
 - 3.9 Práca s mládežou
4. Zásady riadenia a časový harmonogram implementácie koncepcie.
 - 4.1 Koordinačná, operatívna a výkonná funkcia nad koncepciou
 - 4.2 Akčné plány koncepcie
 - 4.3 Aktivácia Metodической rady
 - 4.4 Doplnenie kompetencií metodической rady
 - 4.5 Práca žiackej školskej rady
 - 4.6 Koncepcia činnosti Centra voľného času
 - 4.7 Stratégia neformálneho vzdelávania
 - 4.8 Podpora činnosti Regionálnej konzultačnej kancelárie
5. Záver

Použitá literatúra

Použité skratky

ÚVOD

Košický samosprávny kraj predkladá koncepciu rozvoja práce s mládežou na roky 2015 – 2020. Košický samosprávny kraj má povinnosť spracovať koncepciu práce s mládežou v súlade so zákonom 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Predkladaná koncepcia svojimi zámermi a cieľmi nadväzuje na koncepciu schválenú na obdobie rokov 2008 – 2013, zároveň nadväzuje a dopĺňa Stratégiu rozvoja výchovy a vzdelávania na stredných školách Košického samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2019 a Koncepciu rozvoja športu KSK. Svojím obsahom rozvíja tie kľúčové oblasti týkajúce sa mládeže, ktoré sú nad rámec oboch uvedených koncepcií.

Cieľom štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži je posilnenie takej spoločnosti, ktorá špeciálne deťom a mládeži:

- vytvorí podmienky pre zvyšovanie kvality života,
- zaistí sociálnu spravodlivosť, dostatok príležitostí a rovnosť šancí,
- priznáva práva na svoju vlastnú identitu, rôznorodosť a autonómiu,
- poskytuje príležitosti na zamestnanie, aktívne občianstvo a účasť zástupcov mládeže na spoločenskom a politickom živote.

Vychádzajúc zo štátnej politiky a z postavenia mládeže ako dôležitého aktéra rozvoja spoločnosti je potrebné na úrovni kraja vytvárať podmienky pre rozvoj mládeže tak, aby mládež v budúcnosti bola schopná prevziať zodpovednosť za svoju budúcnosť i budúcnosť kraja.

Ako zriaďovateľ stredných škôl a školských zariadení je KSK povinný vytvárať vhodné podmienky na ochranu a podporu detí a mládeže v záujme ich všestranného rozvoja, ďalej napomôcť vytváraniu takých spoločenstiev, v rámci ktorých by mládež mohla viesť otvorenú diskusiu nielen s vedením škôl, ale i so zástupcami samosprávneho kraja na úrovni partnerstva.

KSK nielenže vytvára primerané podmienky na prácu s deťmi a mládežou v školách a školských zariadeniach, ktorých je zriaďovateľom, ale v rámci originálnych kompetencií prispieva aj na súkromné a cirkevné organizácie pracujúce s mládežou.

Osobitnú pozornosť je potrebné venovať ochrane a podpore detí a mládeže zo sociálne znevýhodneného prostredia, na ohrozené, problémové skupiny detí a mládeže a skupiny na okraji záujmu spoločnosti.

V dvojročných intervaloch v rámci koncepcie budú spracované **akčné plány pre prácu s mládežou**. V rámci týchto plánov budú merateľné ukazovatele výsledku a kvality nastavené percentuálne a číselne podľa aktuálnych podmienok kraja tak, aby sa zabezpečil trvalý rozvoj práce s mládežou.

Mládež je sociálno-demografická skupina obyvateľstva vo veku od 15 do 30 rokov s charakteristickými črtami a vlastnosťami, špecifickými záujmami a požiadavkami, hodnotovými orientáciami atď., ktoré ju odlišujú od ostatných vekových skupín. Nie je to pritom homogénna skupina: jej postoje, záujmy a požiadavky závisia predovšetkým od príslušnosti mladých ľudí k sociálnej skupine. V tomto období sa mladí ľudia začleňujú do sveta práce, osvojujú si spoločenské normy a požiadavky, formujú svetonázor, zakladajú

rodinu. Práve preto je dôležité vymedziť pre túto skupinu aktivity a programy, ktorých celkovým cieľom je zvýšiť ich kompetencie pri príprave na ich spoločenský a pracovný život; posilniť postavenie mladých ľudí v spoločnosti; prispievať k napĺňaniu stratégie EURÓPA 2020 podporou mladej generácie ako základu modernej, vedomostnej a na znalostiach založenej spoločnosti, prispievať k napĺňaniu cieľov aktuálnej národnej stratégie pre mládež, prispievať k napĺňaniu Stratégie EÚ pre mládež, a to najmä v tematických oblastiach vzdelávanie, zamestnanosť, sociálne začlenenie, participácia a dobrovoľníctvo.

Naším cieľom je aktivitami koncepcie prispievať k zapájaniu sa mladých ľudí do dobrovoľníctva, vzbudiť u mládeže záujem angažovať sa v oblastiach a venovať časť svojho úsilia, energie, vedomosti takej činnosti, ktorá nie je finančne ocenená, ale ziskom je osobnostný a profesionálny rast, dobrý pocit, často nové priateľstvá a životné skúsenosti.

Na úrovniach oblasti participácie - informovania, konzultácií až po skutočné spolurozhodovanie zapájanie mladých ľudí do života obcí a miest prostredníctvom mládežníckych parlamentov, mládežníckych delegátov, delegovaním mladých ľudí do rôznych komisií a pod. V posledných rokoch sa do popredia dostáva problematika žiackych školských rád, ktoré fungujú pri stredných školách a ktoré majú veľký potenciál poskytnúť mladým ľuďom tzv. školu demokracie, priestor na získanie kompetencií aj odskúšanie v praxi. Naším cieľom je inšpirovať mladých ľudí, aby vyjadrovali svoje názory, aktívne sa zapájali do riešenia problémov komunity, v ktorej žijú, a podieľali sa na rozhodovaní o veciach verejných, ktoré sa ich bezprostredne týkajú.

V oblasti práce s mládežou spolupracovať s IUVENTOU na implementácii programov a projektov aktívneho spôsobu trávenia voľného času a podporovať neformálne vzdelávanie v oblasti práce so znevýhodnenou mládežou.

Cielenou prácou s mladými ľuďmi posilniť ľudské práva prostredníctvom voľnočasových aktivít. Prostredníctvom zaujímavých aktivít môžeme inšpirovať mladých ľudí, s ktorými pracujeme, aby nekonali len sami za seba, ale aj v mene sveta naokolo. Môžeme ich tak pripraviť, aby sa stali akýmisi mini - vychovávateľmi a mini - aktivistami, ktorí si budú navzájom pomáhať pri obrane ľudských práv – dokonca aj v prípadoch, keď sa ich to netýka osobne. K tomu je potrebné nadobudnúť aj určité zručnosti, kde patrí najmä aktívne počúvanie a komunikácia : byť schopný počúvať rôzne názory, obhajovať vlastné práva a práva iných ľudí; kritické myslenie : hľadanie relevantných informácií, kritické hodnotenie dôkazov, byť si vedomý predsudkov a prekrúcania, rozpoznanie foriem manipulácie, rozhodovanie na základe zdôvodneného úsudku; schopnosť spolupracovať a pristupovať pozitívne ku konfliktom; schopnosť zúčastňovať sa na práci v skupine a organizovať takúto prácu; aktívna propagácia a obrana ľudských práv na miestnej úrovni. Priviesť tak mládež vziať na zodpovednosť svoje vlastné činy, odhodlanie pracovať na osobnom rozvoji a sociálnych zmenách; zvedavosť, otvorená myseľ a kladné hodnotenie diverzity ; empatia a solidarita s inými, odhodlanie podporovať tých, ktorých ľudské práva sú ohrozené; zmysel pre ľudskú dôstojnosť, osobnú hodnotu a hodnotu iných bez ohľadu na sociálne, kultúrne, jazykové a náboženské rozdiely; zmysel pre spravodlivosť, túžba pracovať pre ideály slobody a rovnosti, rešpektovanie rozdielov.

Košický samosprávny kraj v oblasti starostlivosti o mládež rozpracúva túto koncepciu rozvoja práce s mládežou a v súlade s ňou sa podieľa na získavaní a analýze informácií o mládeži vo svojej pôsobnosti, podporuje organizovanie práce s mládežou a aktivitu zdravotne postihnutej mládeže. Podporuje iniciatívy v rámci práce s mládežou zamerané na poznávanie historického a kultúrneho dedičstva svojho kraja, poznávanie historického a kultúrneho dedičstva SR, ochranu životného prostredia, mobilitu mládeže a medzinárodnú spoluprácu i záujmové činnosti mládeže. Zabezpečuje prevádzkovanie výchovno-vzdelávacích zariadení a stará sa o ich účelné využívanie a kontroluje činnosť akreditovaných vzdelávacích zariadení v oblasti práce s mládežou, ktorých je zriaďovateľom. Na prelínaní formálneho a neformálneho vzdelávania spolupracuje s fyzickými osobami a právnickými osobami pracujúcimi s mládežou, podporuje informačné a poradenské služby pre mládež, jej zapojenie sa do dobrovoľníckej služby ako aj spoluúčasť mládeže na svojom riadení.

I. Legislatívne východiská koncepcie

Pri spracovaní koncepcie boli použité zákony, stratégie, iniciatívy a odporúčania na úrovni štátu a Európskej únie. Tieto materiály za obdobie od roku 2008 boli komplexne rozpracované a svojím obsahom mapujú potreby mladých ľudí.

1. Zákon č. 282/2008 Z. z. Zákon okrem iného zadefinoval základné pojmy týkajúce sa mládeže, čím zjednotil a spresnil v oblasti práce s mládežou používanú terminológiu.
2. Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže prijatou Radou EÚ 27. 4. 2009¹,
3. iniciatíva EÚ „Mládež v pohybe“, ktorá je súčasťou stratégie Európa 2020 a ktorá posúva mladých ľudí do centra pozornosti agendy EÚ, aby vytvorila hospodárstvo založené na vedomostiach, inovácii, vysokej miere vzdelanosti a zručností, prispôsobivosti a kreativite, inkluzívnych trhoch práce a aktívnom zapájaní do spoločnosti,
4. odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých (2013/C120/01)²,
5. článok 165/2 Lisabonskej zmluvy³, ktorý vyzýva na podporu zapájania mladých ľudí do demokratického života v Európe,
6. dokument Rady Európy „Budúcnosť mládežníckej politiky Rady Európy: AGENDA 2020“⁴,
7. AGENDA 21 a Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky⁵.

II. Inštitucionálny rámec výchovy a vzdelávania mládeže

Uvádzame niektoré inštitúcie, ktoré sa podieľajú na práci s mládežou a tiež ich kompetencie pri jej riadení:

2. 1 Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR

- komunikuje, koordinuje, spracováva stratégiu a spolupracuje pritom s ostatnými subjektmi uvedenými v tejto stratégii, pričom zabezpečovaním vybraných úloh poveruje aj inštitúcie v rámci svojej pôsobnosti,
- zabezpečuje vykonávanie stratégie v relevantných oblastiach svojej agendy, ako napríklad vzdelávanie, participácia a práca s mládežou,

¹Oznámenie komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Stratégia EÚ pre mládež – investovanie a posilnenie postavenia mládeže. Obnovená otvorená metóda koordinácie s cieľom riešiť výzvy a príležitosti týkajúce sa mládeže. Európska komisia, 2009, ďalej len „Stratégia EÚ pre mládež: Investovanie a posilnenie postavenia mládeže“. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:SK:PDF>

²Odporúčanie Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých (2013/C120/01. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:120:0001:0006:SK:PDF>

³Lisabonská zmluva, ktorou sa mení a dopĺňa Zmluva o Európskej únii a Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, 2007. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:SK:PDF>

⁴Deklarácia 8. Konferencie ministrov Rady Európy zodpovedných za mládež, Kyjev, Ukrajina, Október 2008

⁵<http://www.minzp.sk/files/dokumenty/strategicke-dokumenty/narodna-strategia-trvalo-udrzatelneho-rozvoja-slovenskej-republiky-obsah.rtf>

- vytvára podmienky pre podporu systematickej práce s mládežou mimo procesu formálneho vzdelávania,
- koordinuje činnosti orgánov štátnej správy, regionálnej a miestnej samosprávy a podporuje synergiu ich opatrení v jednotlivých oblastiach, uvedených v tejto stratégii,
- riadi a usmerňuje činnosť medzirezortnej pracovnej skupiny pre štátnu politiku v oblasti mládeže,
- v roku 2017 uskutoční konzultačné stretnutia k priebežnému plneniu strategických cieľov na regionálnej a celoštátnej úrovni,
- v rokoch 2017 a 2018 zabezpečí koordináciu prípravy podkladov pre účely vyhotovenia Správy o mládeži 2018 (ďalej len „správa o mládeži“), ktorú predloží na rokovanie Vlády Slovenskej republiky a Národnej rady Slovenskej republiky,
- podporuje zabezpečovanie výskumných aktivít, súvisiacich s vypracovaním správy o mládeži,
- zabezpečuje pravidelný monitoring plnenia strategických cieľov.

2.2 Samosprávny kraj

- koordinuje, komunikuje, pripravuje a realizuje opatrenia smerujúce k napĺňaniu stratégie SR na úrovni samosprávneho kraja, pričom zabezpečením konkrétnych úloh poveruje aj inštitúcie vo svojej pôsobnosti, napríklad Centrum voľného času - regionálne centrum mládeže Košice (ďalej CVČ –RCM KE) a pod.,
- pri implementácii vlastnej koncepcie vo vzťahu k mládeži, rešpektujúcej špecifiká kraja, spolupracuje so školami, školskými zariadeniami, mimovládnyimi organizáciami, zamestnávateľmi a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky na území samosprávneho kraja,
- pri vykonávaní regionálnej samosprávnej politiky vo vzťahu k mládeži spolupracuje s inými orgánmi štátnej správy, obcami, mestami a mimovládnyimi organizáciami na území kraja,
- zriaďuje medzisektorovú pracovnú skupinu pre mládež na úrovni kraja, ktorá má poradný charakter pri realizácii systémových opatrení v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky.

2.3 Obec

- v súlade so stratégiou SR pre mládež na roky 2014-2020, po zohľadnení vlastných špecifik a možností, tvorí a realizuje vlastnú stratégiu vo vzťahu k mládeži na úrovni obce, pričom spolupracuje so školami, školskými zariadeniami, mimovládnyimi organizáciami, zamestnávateľmi a ďalšími subjektmi pôsobiacimi v oblasti práce s deťmi a mládežou a mládežníckej politiky na území obce,
- vytvára platformu na tvorbu a implementáciu miestnej politiky vo vzťahu k mládeži podľa aktuálnych potrieb,

- môže zriadiť medzisektorovú pracovnú skupinu pre mládež na úrovni obce, ktorá má poradný charakter pri realizácii systémových opatrení v oblasti práce s mládežou a mládežníckej politiky.

2.4 Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia

Inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK podporujúce výchovu a vzdelávanie mládeže na horizontálnej úrovni KSK:

- základná škola
- stredné školy
- jazykové školy
- školské internáty
- škola v prírode
- centrá voľného času (krúžkové aktivity, prázdninové aktivity),
- centrum voľného času – regionálne centrum mládeže zriadené KSK

V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK je 1 ZŠ (súčasť školy Gymnázium a ZŠ S. Máraiho s VJM, Košice). V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK je 64 stredných škôl, z toho:

- 19 gymnázií
- 4 stredné priemyselné školy
- 1 technická akadémia
- 2 spojené školy (Sečovce, Dobšiná)
- 5 obchodných akadémií
- 2 hotelové akadémie
- 2 umelecké školy
- 29 stredných odborných škôl

V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sú 2 jazykové školy, 3 samostatné školské internáty a 1 škola v prírode.

Centrum voľného času v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK:

Centrum voľného času – Regionálne centrum mládeže (ďalej centrum) zriadené Košickým samosprávnym krajom utvára podmienky a je gestorom neformálneho vzdelávania detí a mládeže v Košickom kraji. Neformálne vzdelávanie v oblasti práce s mládežou je ďalšie vzdelávanie mládeže, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou s cieľom získania nových vedomostí, praktických skúseností a zručností potrebných pre prácu s mládežou, ktoré umožňuje jeho účastníkom doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané vzdelanie. Centrum ďalej organizuje a zabezpečuje výchovno-vzdelávaciu činnosť prostredníctvom rozvoja záujmov detí a mládeže, implementuje do svojej činnosti prioritné úlohy a opatrenia, vychádzajúc zo Stratégie SR pre mládež na roky 2014 - 2020 a Koncepcie rozvoja práce s mládežou KSK. Realizuje výchovno-vzdelávacie, rekreačné, školiace aktivity v oblasti práce s mládežou vo voľnom čase, vytvára podmienky pre relaxáciu a aktívne trávenie voľného času mládeže, podieľa sa na formovaní návykov užitočného využívania voľného času, rozvíjaní talentu a tvorivosti. Centrum poskytuje

metodickú a odbornú pomoc v oblasti práce s deťmi a mládežou v ich voľnom čase školám a školským zariadeniam, občianskym združeniam, ktoré pracujú s deťmi a mládežou a ďalším právnickým alebo fyzickým osobám, ktoré o ňu požiadajú alebo sa na nej vzájomne dohodnú. Zhromažďuje základné informácie v oblastiach voľného času, medzinárodných výmen mládeže, primárnej prevencie závislostí, poskytovania finančných dotácií, medzinárodnej mobility a spolupráce, vytvára informačné databázy a poskytuje ich deťom a mládeži, občianskym združeniam detí a mládeže a ďalším záujemcom. Centrum realizuje aktivity v oblastiach prieskumov, školiacich aktivít, rozvoji poradensko-informačných služieb, participácie, mobility, starostlivosti o talenty, prevencie sociálne patologických javov v súlade so zriaďovacou listinou a úlohami vyplývajúcimi z členstva v Európskej sieti centier. Centrum slúži ako otvorený priestor pre mladých ľudí na stretávanie s inými mladými ľuďmi v neformálnom, štandardne vybavenom prostredí, priestor na získavanie informácií, zmysluplné využitie voľného času.

Úloha centra v oblasti práce s mládežou v Košickom kraji

Neformálne vzdelávanie pri práci s mládežou je doplnkom formálneho systému vzdelávania a odbornej prípravy. Je založené na dobrovoľnosti a spoluúčasti účastníka vzdelávania s použitím vhodných foriem a metód. Je súčasťou celoživotného vzdelávania. Zabezpečuje osobnostný rozvoj mládeže a pracovníkov s mládežou. Neoddeliteľnou súčasťou procesu neformálneho vzdelávania je participácia mladých ľudí, poskytovanie informácií a dobrovoľníctvo. Charakteristickými črtami neformálneho vzdelávania je absencia formálnej štruktúry a organizovania a nepovinná certifikácia:

- je dobrovoľné,
- prístupné pre každého,
- organizovaným procesom so vzdelávacími cieľmi,
- zamerané na tých, ktorí sa učia, a s ich aktívnou účasťou,
- zamerané na osvojovanie si zručností pre život a prípravu na aktívne občianstvo,
- zahŕňa tak individuálne učenie sa, tak skupinové učenie s kolektívnym prístupom,
- celostné a zamerané na priebeh procesov učenia sa,
- založené na skúsenosti, vychádza z potrieb jeho účastníkov.

Neformálne vzdelávanie je cieľavedomé a dobrovoľné učenie, ktoré prebieha v celom rade rozmanitých prostrediach, v ktorých odborná príprava a učenie nemusia byť nutne jedinou alebo hlavnou oblasťou činnosti. Tieto prostredia alebo situácie môžu byť dočasné, alebo sa môžu striedať a príslušné činnosti alebo kurzy môžu viesť profesionálni facilitátori vzdelávania (mládežnícki inštruktori), ale taktiež dobrovoľníci (vedúci skupín mládeže). Aktivity a kurzy sú naplánované, ale málokedy štruktúrované ako tradičné vyučovacie hodiny alebo predmety.

Cieľovými skupinami aktivít neformálneho vzdelávania sú:

- deti a mládež, mladí lídri,

- mládežnícki lídri,
- pracovníci s mládežou, vychovatelia,
- žiacke školské rady.

2.5 Metodická rada KSK

Metodická rada KSK bola zriadená v roku 2009 za účelom efektívnej a komplexnej prípravy opatrení smerujúcich k naplneniu Koncepcie rozvoja práce s mládežou Košického samosprávneho kraja ako iniciatíva samosprávneho kraja. Stretávala sa podľa potreby na svojich zasadnutiach k akčným plánom a aktivitám pre mládež. Koordinovala aktivity mládeže a činnosť spolupracujúcich inštitúcií v záujme mládeže.

Stratégia pre mládež SR spracovaná na roky 2014 – 2020 zavádza pojem medzirezortnej pracovnej skupiny pre mládež na úrovni kraja. Pôvodnú metodickú radu v súlade so stratégiou nahradí medzirezortná pracovná skupina s novými kompetenciami a inovovaným zložením. V súlade s tým sa bude aktualizovať štatút pracovnej skupiny. Za členov predbežne navrhujeme zástupcov:

- Košického samosprávneho kraja, odboru školstva,
- Okresného úradu, odboru školstva,
- Mesta Košice, odboru školstva,
- stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK,
- škôl cirkevných a súkromných zriaďovateľov,
- Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Košiciach,
- CVČ-RCM pri KSK,
- IUVENTY- Tematického centra mládeže,
- Rady mládeže Košického kraja,
- Junior Achievement- u.

III. Vízia, strategické zámery a ciele v kľúčových oblastiach rozvoja práce s mládežou

Vízia.

Vízia stanovená v roku 2008 svojím obsahom nestratila na aktuálnosti. Uplynutím 5-ročného obdobia a nových cieľov stanovených v rámci Stratégie Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 - 2020 je nutné doplniť ju o nové strategické zámery a ciele. Vybudovaný podporný systém pre prácu s mládežou je potrebné naďalej rozvíjať a budovať. Mladí ľudia a deti patria k najzraniteľnejším skupinám v spoločnosti, ale zároveň sú zdrojom sily a energie tejto spoločnosti pre jej udržateľný rozvoj. Informovaný aktívny mladý človek bude musieť niesť zodpovednosť za svoje konanie so záujmom podieľať sa na spoločenskom a politickom dani vo svojom prostredí, bude aktívny vo vyhľadávaní aktivít pre rozvoj svojej osobnosti, odmietajúci prostriedky ohrozujúce jeho zdravie, bude:

- získať vedomosti, zručnosti a skúsenosti v kontexte neformálneho vzdelávania,
- sa adaptovať v svojom prostredí a akceptovať hodnoty ako sú ľudské práva, potlačanie prejavov intolerancie, rasizmu a xenofóbie,
- chápať význam rôznych kultúr, mať úctu k národom a národnostiam, k svojomu kultúrnemu dedičstvu a kultúrnemu dedičstvu iných národov a národností,
- pracovať v neustále sa meniacom demokratickom prostredí a využívať svoj tvorivý potenciál v praxi i aktívnej participácii v spoločnosti.

3.1 Vzdelávanie

Podľa Správy o mládeži cieľom vzdelávania je príprava absolventov, ktorí sa budú vedieť adaptovať na rýchlo sa meniacu realitu na pracovnom trhu. V tomto smere je potrebná modernizácia vzdelávania na úrovni štátu, ktorou sa dosiahne lepšia adaptabilita aktuálnym potrebám na trhu práce.

Potrebu posilniť rôznorodé vzdelávacie príležitosti potvrdzuje aj prijatie Deklarácie o uznávaní prínosu neformálneho vzdelávania v práci s mládežou. V Košickom kraji chceme vytvoriť podmienky, ktoré umožnia využiť potenciál všetkých poskytovateľov formálneho a neformálneho vzdelávania, ich vzájomné dopĺňanie sa a prepojenie, ako aj vytvorenie príležitostí na spontánne učenie, čo v konečnom dôsledku pomôže získať mladým ľuďom kompetencie pre úspešné uplatnenie sa v živote.

Táto oblasť nadväzuje na Stratégiu výchovy a vzdelávania na stredných školách v Košickom samosprávnom kraji, ktorá bola schválená na rokovaní zastupiteľstva Košického samosprávneho kraja v apríli 2014.

Zámer: Vzdelávací systém, ktorý rešpektuje potreby, záujmy a slobodné rozhodnutie študentov a potreby vzdelanostnej spoločnosti.

Špecifické ciele:

- 3.1.1 naďalej zvyšovať úroveň materiálno-technického vybavenia škôl a školských zariadení vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
- 3.1.2 zabezpečiť rast vzdelanostnej úrovne pracovníkov škôl – výchovných poradcov, koordinátorov prevencie, triednych učiteľov v spolupráci s inštitúciami poskytujúcimi celoživotné vzdelávanie,
- 3.1.3 zintenzívniť podporu žiackych samospráv na stredných školách,

- 3.1.4 venovať pozornosť vzdelávaniu detí a mládeže so špecifickými vzdelávacími potrebami a spracovať systém informovanosti o ponukách pre túto oblasť vzdelávania,
- 3.1.5 naďalej podporovať na školách možnosť neformálneho vzdelávania,
- 3.1.6 naďalej realizovať programy prípravy rovesníkov - peer programy, zamerané na prevenciu závislostí, šikanovania, násilia a iných foriem neakceptovateľného správania mladých ľudí,
- 3.1.7 podporiť vyhľadávanie a identifikáciu talentovaných a nadaných detí a mládeže, vytvárať pre nich vhodné podmienky,
- 3.1.8 podporiť otváranie iných foriem vzdelávania na stredných školách pri ktorých je zriadené COVaP tak, aby sa zabezpečil prístup k celoživotnému vzdelávaniu všetkým skupinám mládeže.

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele:

- počet fungujúcich aktívnych žiackych samospráv,
- počet vyškolených rovesníckych poradcov / peer aktivistov/ z radov študentov,
- počet mladých ľudí študujúcich v iných formách vzdelávania,
- počet vzdelávacích programov CVČ.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- vývoj záujmu žiakov o prácu v žiackej samospráve,
- vývoj záujmu mládeže o vzdelávanie v iných formách štúdia.

3.2 Zamestnanosť

Mladí ľudia na svojej ceste k dospelosti čelia rôznym výzvam. Jednou z nich je nájsť si zamestnanie. Ideálnym stavom je nájsť si zamestnanie v odbore, ktorý mladý človek vyštudoval. Zamestnávateľia vyjadrujú svoje skúsenosti s prijímaním absolventov, ktorí podľa nich, disponujú nedostatočnými nielen odbornými ale aj sociálnymi kompetenciami. Vysoké číslo nezamestnaných absolventov ich núti akceptovať zamestnania požadujúce nižšiu kvalifikáciu, čo prispieva k sociálnemu napätiu a nevraživosti mladých ľudí k iným generáciám. Na Slovensku je inštitucionálna podpora mladých nezamestnaných nedostatočná a existuje len málo foriem podpory, ktoré by im uľahčili zvládnutie vstupu na trh práce. Na základe odporúčaní Rady ministrov EÚ o zavedení záruk pre mládež sa aj na Slovensku pripravuje plán ich implementácie. Tento má zaručiť, že každý mladý človek do 4 mesiacov od skončenia školy dostane ponuku zamestnania alebo ďalšieho vzdelávania. Zamestnávateľia pri prijímaní absolventov potrebujú väčšiu motiváciu k otvorenejšiemu a podpornejšiemu prístupu pri ich prijímaní do zamestnania. Výzvou je novela zákona o službách zamestnanosti, ktorá priniesla niekoľko zmien, ktoré majú prispieť k riešeniu zamestnanosti mladých ľudí. Ide hlavne o inštitút absolventskej praxe a iných príspevkov v rámci aktívnych opatrení trhu práce.

Výzvou je zvyšovanie kvality odborného školstva aj prostredníctvom zavádzania prvkov duálneho systému vzdelávania a kvalita kariérneho poradenstva. Táto časť koncepcie taktiež nadväzuje na Stratégiu rozvoja výchovy a vzdelávania v stredných školách v KSK.

Zámer: Formálne vzdelávanie reagujúce na aktuálne potreby trhu práce so zameraním na odborné vzdelávanie a smerujúce k zlepšeniu orientácie mladých ľudí na trhu práce

Špecifické ciele:

- 3.2.1 zabezpečiť v spolupráci s inštitúciami v kompetentnosti ktorých je kariérne poradenstvo, komplexnú starostlivosť o mladých ľudí v stredných školách v oblasti kariérneho poradenstva,
- 3.2.2 sprístupňovať informácie, ktoré pomôžu mladým ľuďom orientovať sa na trhu práce, prostredníctvom vyškolených výchovných poradcov, psychologov, zamestnancov príslušných inštitúcií, atď.,
- 3.2.3 podporiť vyrovnávanie medziregionálnych rozdielov a rozličného prístupu mladých ľudí ku kvalitnému odbornému vzdelávaniu ponukou vzdelávacích kurzov strednými školami pri ktorých sú zriadené COVaP,
- 3.2.4 zabezpečiť informovanosť študentov kraja o možnosti získavania informácií o zamestnaní intenzívnejším využívaním internetu vo vzdelávaní, akceptáciou kvalitných on-line kurzov a ponukou v rámci Správnej voľby povolania – príležitosti k úspechu,
- 3.2.5 podporiť stratégiu inkluzívneho vzdelávania pre mladých ľudí so zdravotným znevýhodnením a mladým ľuďom zo sociálne znevýhodneného prostredia prístupom ku kvalitnému odbornému vzdelávaniu.

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet aktivít na stredných školách v oblasti kariérneho poradenstva,
- počet škôl zúčastnených na burzách práce.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- vývoj záujmu učiteľa o žiaka opúšťajúceho školský vzdelávací systém,
- vývoj záujmu škôl o iné formy vzdelávania prejavujúci sa rastom ponuky.

3.3 Tvorivosť a podnikavosť

Jadrom zručností a kľúčovými kompetenciami 21. storočia sú podnikavosť, tvorivosť a inovatívnosť. Tieto tri kompetencie sú dôležitým faktorom rozvoja potenciálu mladých ľudí v zamestnaní či podnikaní. A v tom je úspech dobre fungujúceho podniku, firmy. Podľa výskumov má však väčšina mladých ľudí (66%) viac záujem byť zamestnancom, než podnikateľom (iba každý tretí opýtaný). Toto je záver prieskumu Eurobarometer realizovaného na Slovensku. Dôvodom, prečo sa „boja“ mladí ľudia začať podnikat', je najmä nedostatok finančných zdrojov na rozvoj podnikateľskej činnosti. Vážnym problémom ostáva aj dostupnosť informácií a poradenstva k vstupu na podnikateľskú pôdu. V neposlednom rade je to aj absentujúca potrebná kvalifikácia a skúsenosti. Napriek tomu, že škola a školské vyučovanie dáva mladým ľuďom zručnosti a know-how potrebné na štart podnikania, chýba kvalitný mentoring, v ktorom úspešní podnikatelia odovzdajú skúsenosti s rozvojom a riadením podnikania mladým začínajúcim adeptom, ako aj prístup k zvýhodneným finančným zdrojom.

Pri vyhľadávaní zamestnania chýba často v školských vzdelávacích programoch prepojenie na praktické činnosti súvisiace s účasťou na výberovom konaní assessment centra.

Zámer: Školský vzdelávací systém podporujúci v oblasti tvorivosti a podnikavosti rozvoj praktických zručností absolventov pri vstupe na trh práce do oblasti podnikania

- 3.3.1 školský vzdelávací program rozšíriť o praktické zručnosti týkajúce sa vstupu absolventov do assessment centra,
- 3.3.2 podporiť záujem o podnikanie budúcich absolventov príkladmi z praxe o úspechoch absolventov školy v oblasti podnikania, prínose pre spoločnosť a možnostiach zakladania nových podnikov,
- 3.3.3 definovať a stanoviť výsledky vzdelávania v oblasti podnikania na stredných školách pre učiteľa na základe vypracovaných profesijných štandardov spracovaných na úrovni MŠVVaŠ SR,
- 3.3.4 zakomponovať do vzdelávania absolvovanie zážitkového programu alebo projektu zameraného na podnikavosť,
- 3.3.5 na webovej stránke inštitúcií (VÚC, stredné školy, atď.) propagovať úspechy v oblasti podnikania škôl, ich absolventov a propagovať ich na aktivitách týchto inštitúcií.

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet škôl so zapracovaním informácií a praktizujúcich zručností týkajúce sa assessment centra,
- počet škôl propagujúcich úspešnosť svojich absolventov na svojej webovej stránke.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- získanie praktických zručností absolventov.

3.4 Participácia

Participácia mládeže na veciach verejných a živote spoločnosti nezahŕňa len právo voliť a byť volený, ale aj aktivizáciu vo voľnom čase. Jej základom je právo mladých ľudí byť vypočutý a spolurozhodovať o veciach, ktoré sa ich týkajú. Aby však mladí ľudia mali odvahu a kompetencie zaujať takúto pozíciu, je potrebné ich na ňu pripraviť. Perspektívnym priestorom na „učenie sa“ demokracii, občianskemu správaniu a občianskej zodpovednosti sú škola a študentská samospráva. Realita ukazuje, že status a aktivity žiackych školských rád sú rôzne a len zriedkakedy sú skutočnou demokraciou pre žiakov. Do riadenia škôl nevstupujú do takej miery, ako podľa legislatívy môžu a majú a ak sa vyjadrujú k obsahu vzdelávania je to skôr výnimka. Zo slov samotnej mládeže vyplýva, že sa k politike vyjadrovať buď nevedia, alebo vzhľadom na jej fungovanie, nechcú.

Rozvoju participácie môže pomôcť zabezpečenie systému konzultácií na všetkých úrovniach tak, aby mladí ľudia mohli ovplyvňovať a zasahovať do tých vecí a záležitostí, ktoré sa ich týkajú. Jednou z možností je zapojiť mladých ľudí do občianskych aktivít prostredníctvom implementácie „e-Demokracie“ v sektore verejnej správy.

Zámer: Moderná stredná škola so spracovaným systémom participácie mladých ľudí na vzdelávaní s prepojením na zriaďovateľa

Špecifické ciele:

- 3.4.1 Uskutočniť prieskum na stredných školách týkajúci sa činnosti žiackych školských rád (CVČ – RCM KE),
- 3.4.2 podporovať partnerstvo a komunikáciu medzi mladým človekom a školou s cieľom jeho prizvania do diskusie a rešpektovania jeho názorov vo všetkých oblastiach života školy,
- 3.4.3 v rámci stredných škôl prepojiť žiacku školskú radu na radu rodičov v oblasti financií,
- 3.4.4 na úrovni kraja zintenzívniť spoluprácu s krajskou radou žiackych školských rád s cieľom participácie mladých ľudí v oblastiach, ktoré sa ich bytostne týkajú,
- 3.4.5 realizovať školenia a ďalšie podporné aktivity pre členov ŽŠR prostredníctvom CVČ – RCM KE pre získavanie zručností a kompetencií pre ich aktívnu účasť v ŽŠR,
- 3.4.6 prostredníctvom vzdelávacích inštitúcií a sociálnych sietí informovať mladých ľudí a vyzývať ich k participácii na verejnom živote na úrovni mesta, obce, kraja s garanciou bezpečného prejavu ich názorov,
- 3.4.7 realizovať aktivity na podporu proenvironmentálneho správania mladých ľudí, s dôrazom na aktívnu participáciu mládeže získavaním praktických skúseností z oblasti ochrany prírody a životného prostredia s uplatnením v osobnom živote,
- 3.4.8 podporovať vznik mládežníckych parlamentov v okresoch Košice, Michalovce, Trebišov, Spišská Nová Ves a Rožňava.

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet aktívnych stretnutí na úrovni strednej školy a zriaďovateľa,
- počet žiackych školských rád prepojených na radu rodičov.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- zmeny postojov žiakov,
- zlepšenie klímy v triede a škole.

3.5 Mládež a svet

V tejto oblasti je základom vzdelávanie mladých ľudí a ich učenie sa na úrovni globálnych tém, ktoré sa týkajú každého jednotlivca, rozvoja jeho kritického myslenia v týchto témach a k hlbšiemu porozumeniu oblastí a tém, ktoré sa týkajú celého sveta. **Témy globálneho vzdelávania** poskytujú priestor na zmenu postojov jednotlivca a posilňujú uvedomenie si vlastnej úlohy vo svete. Patrí sem aj **mobilita** mladých ľudí, či už študentská, pracovná, alebo mobilita v oblasti neformálneho vzdelávania. Cieľom pobytu v zahraničí je získať nové vedomosti, schopnosti a zručnosti, pracovné skúsenosti a v neposlednom rade aj nadobudnúť skúsenosti s inými kultúrami. Mobilita pomáha získavať interkultúrne skúsenosti pri poznávaní ľudských práv, potláčaní prejavov intolerancie, xenofóbie a rozvoji solidarity.

V Košickom samosprávnom kraji je nutné vyhľadávať a vytvárať príležitosti pre mobilitu mládeže. Skúsenosť s krátkodobým alebo dlhodobým pobytom v zahraničí je považovaná za štandard, zvyšuje v budúcich životných dráhach uplatniteľnosť absolventov škôl na slovenskom trhu práce.

Zámer: Mládež schopná adaptovať sa v multikultúrnom prostredí, využívať nadobudnuté skúsenosti v svojom živote a pracovať na medzinárodnej úrovni .

Špecifické ciele:

- 3.5.1 začleniť globálne témy do formálneho vzdelávania na stredných školách prostredníctvom predmetov školského vzdelávacieho programu,
- 3.5.2 **rozvíjať kľúčové kompetencie mládeže (kritické myslenie, uvedomenie si súvislostí medzi vlastným konaním a globálnym dopadom, práca s informáciami, zmeny postojov, kritická reflexia médií, participácia, občianska angažovanosť a pod.),**
- 3.5.3 podporovať mobilitu mládeže na stredných školách,
- 3.5.4 spolupracovať pri zabezpečovaní mobility mládeže s inými organizáciami,
- 3.5.5 vytvoriť **príležitosti k podpore globálneho povedomia prostredníctvom mobility mládeže do krajín Európskej únie aj mimo Európskej únie. Využiť členstvo CVČ - RCM v dvoch medzinárodných organizáciách (European network of youth centres a Platform network) a už existujúce dlhoročné partnerstvá,**
- 3.5.6 prezentovať prínos mobility mládeže na regionálnej úrovni prostredníctvom workshopov, prezentácií a zdieľaním dobrých príkladov z praxe (CVČ – RCM KE,
- 3.5.7 naďalej posilňovať prostredníctvom mobility na školách u mládeže hodnoty, akými sú napríklad poznanie ľudských práv, potláčanie prejavov intolerancie, rasizmu a xenofóbie, rozvoj solidarity, uznanie a chápanie hodnôt rôznych kultúr,
- 3.5.8 naďalej realizovať program výchovy k ľudským právam s využitím príručky Kompas,
- 3.5.9 naďalej podporovať rozvoj informovanosti mládeže o príležitostiach, ktoré v oblasti mobility mládeže vytvárajú národné a medzinárodné programy, aby mládež mohla tieto príležitosti využiť a profitovať z nich najmä v oblasti osobného rozvoja,
- 3.5.10 podporiť medzinárodné projekty mládeže, propagáciu projektov,
- 3.5.11 hľadať a podporovať spoluprácu mládežníckych organizácií v rámci partnerských miest,
- 3.5.12 aktívne pracovať so skupinami mládeže na úrovni CVČ – RCM KE s cieľom spracovania a realizácie mládežníckych projektov (využitie grantových schém – Erasmus+, Programy podpory, ...),
- 3.5.13 podporiť školiace a informačné aktivity konzultačného centra programu EÚ Mládež v akcii v CVČ – RCM KE.

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet stredných škôl a aktivít týkajúcich sa globálnych tém.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- zmena postoja mladých ľudí ku globálnym problémom a vývoj záujmu o informácie týkajúce sa mobility.

3.6 Zdravie a zdravý životný štýl

„Dobré zdravie stojí viac ako najväčšie bohatstvo“.

Odborníci z oblasti výživy a zdravotníci konštatujú, že naša mladá generácia konzumuje priveľa tukov, sladkostí, veľa slaného, ale predovšetkým, že je veľa. Následky nesprávnej výživy sa u mladej generácie prejavujú ako nadváha, čo je v dnešnej dobe civilizačná choroba. Detská obezita patrí, vzhľadom na jej vysoký výskyt a vážne dôsledky pre zdravie v dospelosti, k veľmi vážnym zdravotným problémom. Pri tejto civilizačnej

chorobe spôsobenej nezdravou stravou a nedostatkom pohybových aktivít nasleduje ďalší problém a to fajčenie a alkohol. Viac ako polovica 15-ročných školákov má skúsenosť s fajčením aj konzumáciou alkoholu. Takmer každý tretí mladý človek vo veku 18- 30 rokov je denný fajčiar a polovica školákov priznala ťažké epizodické pitie. V posledných rokoch sú mladí ľudia atakovaní aj s užitím nelegálnych drog. V porovnaní s inými krajinami máme na Slovensku u 15-ročných pomerne malé skúsenosti s pohlavným stykom, ale na druhej strane nechránený sex zvyšuje u tejto skupiny mládeže riziko možnej nákazy a prenosu sexuálne prenosných pohlavných chorôb.

Ďalšou zarážajúcou skutočnosťou je vandalizmus, záškoláctvo a šikanovanie na školách medzi žiakmi, ako aj verbálne útoky žiakov na učiteľov.

Náplňou a zámerom činnosti koncepcie je zabezpečenie podpory a ochrany zdravia mládeže usmerňovaním ich spôsobu života a správania sa. To je ovplyvňované vzájomným pôsobením viacerých podmienok prostredia, ako sú organizácia režimu dňa, zvládnutie fyzickej a psychickej záťaže, pohyb a odpočinok, zdravý životný štýl, zdravotné uvedomenie a jeho prejavy, nadváha, fajčenie, požívanie alkoholických nápojov, toxikománia, problémy vzťahujúce sa k sexualite a iné. Dôležitým nástrojom ako dosiahnuť zlepšenie zdravotného stavu je okrem zdravotnej starostlivosti aj kvalitná prevencia. Koncepcia v tejto oblasti je preto orientovaná na prijatie podpory praktických a inovatívnych riešení reálnych problémov ktorými sú obezita, nárazové pitie a nárast agresie. Vzhľadom na mechanizmy pôsobiace v spoločnosti vedúce k nezdravému spôsobu života pôvodné ciele v tejto oblasti ostávajú v platnosti pre ďalšie ročníky žiakov navštevujúce stredné školy.

Zámer: Zdravá, aktívna a zdravo sa stravujúca mládež

Špecifické ciele:

- 3.6.1 zintenzívniť podporu systému informovania mládeže o zdravom životnom štýle a ochrane zdravia na stredných školách a školských zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK,
- 3.6.2 na úrovni žiak a učiteľ za podpory žiackej školskej rady viesť dialóg o preventívnych opatreniach a opatreniach zameraných na minimalizáciu užívania omamných látok, psychotropných látok a alkoholu, zavádzať netradičné formy informovanosti motivujúce k pozitívnemu vývoju v tejto oblasti,
- 3.6.3 zvyšovať informovanosť v oblasti prevencie detských úrazov a prevencie násillia na deťoch, obchodovania s deťmi a komerčného sexuálneho zneužívania detí,
- 3.6.4 zvýšiť počet akcií a opatrení znižujúcich rizikové správanie sa mládeže, za aké považuje najmä riskantné riadenie motorových vozidiel, promiskuitu a nechránený sex, závislosti spojené s užívaním omamných látok, psychotropných látok, alkoholu, tabaku a zlú výživu,
- 3.6.5 naďalej venovať osobitnú pozornosť starostlivosti, výchove, ochrane a podpore zdravotne postihutej mládeže,
- 3.6.6 v súlade s pozitívnym vplyvom na žiakov škôl v rámci výchovy k ochrane života a zdravia realizovať aktivity a programy na prevenciu civilizačných ochorení, na poskytovanie prvej pomoci (spolupracovať so Slovenským červeným krížom, Ligou proti rakovine a Ligou za duševné zdravie a tiež regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva),
- 3.6.7 podporiť programy na SŠ " Zdravé školy“ a „ Zdravie v školách“,
- 3.6.8 prepojiť aktivity stredných zdravotníckych škôl so strednými školami,
- 3.6.9 previazať aktivity uvedené v Koncepcii rozvoja športu v KSK s aktivitami sledovanými na školách v tejto koncepcii.

Nástroje na podporu a sledovanie naplňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet aktivít žiakov v oblasti spolupráce so Slovenským červeným krížom, Ligou proti rakovine a Ligou za duševné zdravie a tiež regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva na podporu zdravého životného štýlu,
- počet aktivít s protidrogovou aktivitou.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- zlepšiť záujem o odber stravy na školách,
- záujem študentov o pomoc svojim integrovaným spolužiakom,
- počet študentov vyškolených v poskytovaní prvej pomoci a zapojených do súťaže družstiev v prvej pomoci.

3.7 Sociálne začlenenie

Sociálnemu začleneniu predchádza vylúčenie, ktoré je často vnímané ako dôsledok nerovného prístupu jednotlivcov k zamestnaniu, bývaniu, sociálnej ochrane, vzdelaniu, službám. Súčasne je to neschopnosť uplatňovať svoje práva a realizovať aktívne občianstvo. Na Slovensku sú sociálnym vylúčením najviac ohrozené práve deti vo veku do 18 rokov. V praxi je to každý 4 mladý človek.

Problematika sociálneho začlenenia / vylúčenia dosiaľ nebola komplexne rozpracovaná v žiadnom strategickom dokumente venovanom mládežníckej politike a práci s mládežou. V rámci koncepcie je ambíciou viesť dialóg s inštitúciami pracujúcimi so sociálne vylúčenými skupinami zameraný na zmapovanie existujúceho stavu, identifikáciu faktorov a následkov sociálneho vylúčenia rôznych skupín mládeže. Koncepcia má rovnako za cieľ zmapovať potreby mládeže vo vzťahu k sociálnemu začleňovaniu.

Zámer: Škola ako inštitúcia mapujúca rôzne rizikové faktory životnej situácie žiakov, vychádzajúc z prostredia a podmienok, z ktorých pochádzajú

Špecifické ciele:

- 3.7.1 zmapovať stav žiakov na stredných školách pochádzajúcich z prostredia so sociálnym vylúčením a ich potreby pre začlenenie do spoločnosti,
- 3.7.2 začať dialóg s inštitúciami pracujúcimi so skupinami občanov so sociálnym vylúčením s cieľom hľadať nástroje na začlenenie takejto skupiny mládeže do spoločnosti,
- 3.7.3 zmapovať stav kvality vzdelávania v elokovaných pracoviskách SOŠ s cieľom zvýšenia ich kvality,
- 3.7.4 zvýšiť pozornosť u pedagogických pracovníkov pri príznakoch šikanovania na školách, jasne vymedziť opatrenia na predchádzanie a riešenie šikanovania v komplexnej stratégii školy,
- 3.7.5 podporiť rozvoj prostredia na školách a školských zariadeniach tak, aby deti a mládež, ktorí čelia zložitým životným situáciám alebo pochádzajú z málo podnetného prostredia sa mohli zapájať do aktivít vo voľnom čase v rovnakej miere ako ostatní rovesníci,
- 3.7.6 zabezpečiť pomoc stredným školám pri vzdelávaní pedagogických pracovníkov,

- 3.7.7 zintenzívniť spoluprácu škôl so školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie – centrami pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centrami špeciálno-pedagogického poradenstva,
- 3.7.8 posilniť záujem a podporu pre prácu dobrovoľníkov,
- 3.7.9 cielene zapájať žiakov (sociálne vylúčených) do školských aktivít.

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- analýza stavu vzdelávania a potrieb žiakov (sociálne vylúčených),
- počet prieskumov, programov a projektov v tejto oblasti .

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- vývoj záujmu pedagóga o prostredie, z ktorého pochádza žiak,
- vývoj postojov žiakov ku skupine žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia.

3.8 Dobrovoľníctvo

Dobrovoľníctvo je nástrojom, ktorý slúži k zvyšovaniu potenciálu mladých ľudí, posilňuje ich solidaritu a účasť na spoločenských aktivitách. Prejavovať spoločenskú solidaritu prostredníctvom dobrovoľníctva je pre mladých ľudí dôležité z hľadiska ich osobného rozvoja, vzdelávacej mobility, konkurencieschopnosti, sociálnej súdržnosti a občianstva.

Dobrovoľníctvo mládeže tiež silne prispieva k medzigeneračnej solidarite. Najväčšou oblasťou pôsobenia mladých dobrovoľníkov a dobrovoľníčok je oblasť sociálnych služieb pre rôzne cieľové skupiny, ďalej sú to detské a mládežnícke organizácie. Treťou oblasťou je kultúra, umenie a ochrana životného prostredia. Medzi aktivitami prevláda pomoc pri udržiavaní chodu organizácie, na druhom mieste je to poskytovanie priamej osobnej pomoci jednotlivcom a skupinám v rámci organizácií, v domácnostiach, na ulici.

Do formálneho dobrovoľníctva sa na Slovensku zapája len približne tretina populácie nad 15 rokov a približne dve tretiny sú v tejto oblasti neaktívne. Výzvou pre ďalšie obdobie je zapojiť do dobrovoľníctva čo najviac mladých ľudí z rozličných skupín a to prostredníctvom vytvárania dobrovoľníckych príležitostí, ktoré reagujú na potreby a na aktuálne trendy mladých ľudí. A aký prínos má dobrovoľníctvo pre samotnú mládež? Podľa slov jedného z nich je to osobnostný rozvoj, naučenie sa komunikovať s inými jednotlivcami aj organizáciami.

Zámer: Rozvoj dobrovoľníctva na stredných školách

Špecifické ciele:

- 3.8.1 podporiť spoluprácu Centra voľného času – regionálneho centra mládeže v oblasti propagácie dobrovoľníctva na stredných školách,
- 3.8.2 propagovať na webovej stránke úradu Košického samosprávneho kraja pozitívne príklady dobrovoľníctva,
- 3.8.3 na Deň študentov v rámci Košického samosprávneho kraja venovať väčšiu pozornosť pri oceňovaní aj dobrovoľníckym aktivitám,
- 3.8.4 podporovať dobrovoľnícke aktivity na úrovni strednej školy a sociálnych zariadení , strednej školy a detského domova, iné,

- 3.8.5 zapojiť mládež v rámci prevencie HIV/AIDS do celoslovenskej kampane „ Červené stužky“,
- 3.8.6 spracovať koncepciu - dlhodobý program dobrovoľníctva v CVČ –RCM KE,
- 3.8.7 prostredníctvom CVČ – RCM KE podporovať cezhraničnú mobilitu mladých dobrovoľníkov cez Európsku dobrovoľnícku službu,
- 3.8.8 realizovať aktivity na zviditeľnenie prínosu dobrovoľníctva na úrovni CVČ – RCM pre jednotlivcov a spoločnosť a zvyšovať povedomie o hodnote dobrovoľníctva.

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet aktivít spolupráce.

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- pozitívny postoj mladých ľudí k dobrovoľníctvu.

3.9 Práca s mládežou

Práca s mládežou je cieľavedomá činnosť, ktorá reaguje na potreby mladých ľudí a vedie k pozitívnemu rozvoju ich osobnosti. Je založená na princípe dobrovoľnej účasti mládeže, partnerského prístupu a vzájomného rešpektu. Jej úlohou je prispievať k zrelosti, nachádzaniu životného smerovania a sebazoznania jednotlivca aj skupiny. Nie je verejnosťou vnímaná ako forma vzdelávania a výchovy vo voľnom čase, ale skôr ako zábava a relax s deťmi a mládežou.

Práca s mládežou sa na Slovensku spája najmä s občianskymi združeniami, nadáciami a neziskovými organizáciami. Realizujú ju pracovníci odborne pripravovaní na túto činnosť. V KSK disponujú potenciálom v tejto oblasti centrál voľného času.

Neformálne vzdelávanie v práci s mládežou má veľký potenciál aj na to, aby napomáhalo riešiť otázku nezamestnanosti mladých ľudí. Neformálne skupiny sú novým hráčom v oblasti práce s mládežou. Ich cieľovou skupinou sú takmer 2 milióny mladých ľudí do 30 rokov veku. Jej voľný čas je v priemere 4 hodiny denne, ktorý sa dá využiť na aktivity, ktoré môžu prispieť ku kvalitnejšiemu životu mládeže a k nadobudnutiu rôznych nových kompetencií nielen pre aktívny občiansky život. Skupina mladých ľudí realizujúca projekty má možnosť pracovať so skupinami napr. nezamestnaných mladých ľudí spôsobom, ktorý by zohľadňoval ich potreby a životnú situáciu alebo s ešte študujúcimi mladými ľuďmi, aby sa predchádzalo ich nezamestnanosti.

Zámer: Stredná škola s mládežou prejavujúcou svoj názor a aktívne sa zapájajúcou do aktivít, ktoré na škole spoločne realizujú pedagogickí pracovníci a mládež

Špecifické ciele:

- 3.9.1 podporiť inovátné aktivity mládeže na školách a školských zariadeniach KSK zameraných na rozvoj kultúry a kultúrneho dedičstva,
- 3.9.2 naďalej realizovať v spolupráci so strednými umeleckými školami aktivity na propagáciu nadania a talentu detí,
- 3.9.3 vytvárať a upevňovať morálne hodnoty vedúce k zvyšovaniu sociálnych kompetencií detí a mládeže, k ďalšiemu rozvoju znalostí, skúseností, ktoré vedú k odmietaniu všetkých foriem sebadeštrukcie, prejavov agresivity a porušovaniu zákona,

- 3.9.4 predchádzať príčinám kriminality, podporovať hľadanie nových foriem aktivít v spolupráci s mládežou, ktoré by viedli k zmysluplnému zapojeniu mládeže do voľnočasových aktivít, a tým odvracať ich pozornosť od „únikových“ foriem správania,
- 3.9.5 naďalej realizovať projekty a aktivity prevencie a eliminácie rizikového správania žiakov, delikvencie, kriminality a na podporu morálneho a právneho vedomia v zmysle úloh vyplývajúcich zo stratégie prevencie kriminality,
- 3.9.6 realizovať besedy so študentmi najmä stredných škôl v súlade s programom boja proti obchodovaniu s ľuďmi,
- 3.9.7 realizovať aktivity na popularizáciu a uznanie práce s mládežou na úrovni CVC – RCM KE,
- 3.9.8 zapojiť sa do diskusie k legislatívnym zmenám, zorganizovať krajskú konferenciu o mládeži (CVC – RCM KE),

Nástroje na podporu a sledovanie napĺňania koncepcie :

Kvantitatívne nástroje: merateľné ukazovatele

- počet aktivít v oblasti kultúry, počet aktivít na propagáciu nadania a talentu detí,

Kvalitatívne ukazovatele: oblasť výmeny skúseností

- mládež, ktorá sa angažuje v rámci stredných škôl, kraja a štátu.

IV. Zásady riadenia a časový harmonogram implementácie koncepcie

Pri implementácii koncepcie na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK a jej hodnotení budeme rešpektovať prostredie, v ktorom sa stredná škola nachádza a opatrenia navrhujeme realizovať v rámci časovej osi:

4.1 Koordinačná, operatívna a výkonná funkcia nad koncepciou

Z: OŠ ÚKSK

T: 01/2015 – trvalo v ročných intervaloch

Výstup: Správa o postupe a stave opatrení vyplývajúcich z koncepcie

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: všetky

4.2 Pre jednotlivé časové úseky vypracuje OŠ ÚKSK v spolupráci s CVC - RCM akčné plány koncepcie

Z: OŠ ÚKSK

T: 02/2015 – dvojročne

Výstup: Akčný plán koncepcie

Strategické zámery a ciele na ktoré sa opatrenie viaže: všetky

4.3 Aktivovať medzirezortnú pracovnú skupinu (poradná skupina pre prácu s mládežou) pri OŠ ÚKSK o nových členov

Z: OŠ ÚKSK

T: 01/2014 – trvalo

Výstup: medzirezortná

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: všetky ciele

4.4 Doplniť kompetencie metodické rady pri OŠ ÚKSK

Z: OŠ ÚKSK

T: 01/2014 – trvalo

Výstup: kompetencie

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: všetky ciele

4.5 Vytvárať priaznivé podmienky pre prácu žiackej školskej rady

Z: riaditelia SŠ a SZ

T: 01/2015 - trvalo

Výstup: aktívna žiacka školská rada

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: zámer 4.4., cieľ 4.4.2., zámer 4.8.,

4.6 Spracovať koncepciu činnosti a aktivít Centra voľného času – Regionálneho centra mládeže na roky 2015-2020

Z: CVČ – RCM

T: 03/2015

Výstup: Vypracovaná koncepcia činnosti a plány aktivít

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: zámer 4.4., zámer 4.5

4.7 Vypracovať stratégiu neformálneho vzdelávania v oblasti mládeže a práce s mládežou KSK. Naplánovať školenia v jednotlivých prioritných oblastiach vzdelávania mládeže, mladých vedúcich, mládežníckych vedúcich a pracovníkov s mládežou

Z: CVČ – RCM

T: 04/2015

Výstup: Vypracovaná stratégia školiacich aktivít, Plán školení na každý rok v období rokov 2015-2020

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: zámer 4.1., zámer 4.3

4.8 Podpora činnosti Regionálnej konzultačnej kancelárie pre žiacke školské rady pri CVČ – RCM

Poskytovanie poradenstva členom žiackych školských rád, koordinátorom, vedeniu škôl

Z: CVČ – RCM

T: 01/2015

Výstup: aktívna Regionálna konzultačná kancelária

Strategické zámery a ciele, na ktoré sa opatrenie viaže: zámer 4.4.

5 Záver:

Štýl obliekania, hudba, kamarátstvo, správanie a názory na svet. To sú myšlienky, ktoré sa preháňajú mysl'ou mnohých mladých ľudí. Takmer každý mladý človek sa vo veku 14 rokov chce niekam začleniť, byť súčasťou nejakej partie, skupiny. Súčasný svet mladého človeka je často okorenený „nesprávnymi“ názormi televízie, internetu alebo kamarátmi a tie sa mnohokrát stávajú zbraňou voči morálnym hodnotám. Klasickým príkladom sú mnohé texty novodobých spevákov plné nenávisti, zabíjania a drog, čo má za následok, že dnešná mládež je bombardovaná a poháňaná mnohokrát práve túžbou po závisť, sebecku, moci a peniazoch.

Našou snahou je vytvoriť neustálymi aktivitami zmenu prístupu a vlastného chovania sa mládeže v kraji voči sebe samej, voči ostatným skupinám obyvateľstva a prispieť tak k rozvoju a zlepšeniu a skvalitneniu života našej mládeže v 21.storočí. Vymazať barikádu medzi mládežou a staršou generáciou, ktorá vidí v mladom človeku iba jedinca inak oblečeného, so sluchátkami v ušiach. Rozvíjať budúcnosť mládeže v jej prospech a podať jej oporu v napredovaní

Pripravená koncepcia a jej realizácia je základným rámcom pre inštitúcie podieľajúce sa na výchove a vzdelávaní mládeže na území Košického samosprávneho kraja. Regionálne samosprávy pri stanovovaní priorit pre svoj región tak majú nastavenú širokú škálu zámerov a cieľov.

Použitá literatúra

Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2014 – 2020

Stratégia Európskej únie pre mládež

Správa o mládeži, IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, 2014

Zákon č. 282/2008 Z.z. o podpore práce s mládežou v platnom znení

Použité skratky

KSK – Košický samosprávny kraj

VÚC – vyšší územný celok

OŠ ÚKSK – odbor školstva Úradu Košického samosprávneho kraja

MŠVVaŠ SR - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

SR – Slovenská republika

EÚ – Európska únia

ESF – Európsky sociálny fond

ZŠ – základná škola

SŠ – stredná škola

ŠZ – školské zariadenie

COVaP – centrum odborného vzdelávania a prípravy

VJM – vyučovací jazyk maďarský

CVČ – RCM KE – Centrum voľného času – Regionálne centrum mládeže Košice

CPPPaP – centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie

ŽŠR – žiacka školská rada

EDC - EDUCATION IN THE CONTEXT OF GLOBAL DEVELOPMENT EDUCATION-
(Výchova k demokratickému občianstvu)